JOHANNA MARIA STERCK-PROOT

25 Juli 1868 – 25 Mei 1945

'Een sterke vrouw, wie zal haar vinden! Als iets van verre, ja van de uiterste grenzen gekomen is hare waarde ... Op haar betrouwt het hart van haren man ... Zij doet hem goed en geenszins kwaad alle de dagen van haar leven ... Zij omgordt hare lendenen met kracht en sterkt haren arm ... Zij slaat hare hand aan groote dingen ... en zij opent hare hand voor den behoeftige en strekt hare handen uit naar den arme ... Hoog in aanzien is haar man in de poorten, als hij zitting houdt met de raadslieden des lands ... Zielekracht en majesteit zijn haar kleedij. Haren mond opent zij voor de wijsheid en de wet der goedertierenheid is op hare tong ... Zij lacht den dag der toekomst tegen ...' (Boek der Spreuken XXXI).

In Loevensteinsche gevangenschap heeft Hugo de Groot weleer deze Bijbelverzen berijmd, met zinspeling blijkbaar op zijn dappere huisvrouw Maria van Reygersbergh.

De nabestaanden van Mevr. Sterck-Proot, ter kenschetsing van het vriendelijk wezen der overledene, van haar sterk karakter, haar welbesteed leven, kozen deze ontroerend mooie woorden voor het gedachtenis-prentje, na de begrafenis uitgereikt aan familieleden en vrienden. Ik zou hieraan willen toevoegen de door haarzelf naar de letters van haar naam gekozen kenspreuk: 'In Me Sol Pacis'. Zonnig en vredig was haar natuur, en waar zij kwam bracht zij licht, warmte en blijheid. Een 'onwaerdeerlycke' vrouw, die in allerlei richting velen ten zegen is geweest.

Johanna Maria Proot is 25 Juli 1868 te Leiden geboren. Zij werd er een der eerste leerlingen van de in 1881 opgerichte H.B.S. v. Meisjes; 19 jaar oud haalde zij de acte L.O.; 3 jaar later de Hoofdacte; gaf enkele maanden les op een Engelsche kostschool, en studeerde daarna voor Middelbaar Acte Geschiedenis. Onze eerste kennismaking geschiedde op de collegebanken van Prof. Fruin te Leiden (najaar 1891). Ik had er 2 jaar als meisje alleen gezeten. Op 'n middag verscheen Jo Proot: stralend van jonge, frissche kracht, knap uiterlijk met helderblauwe oogen, fier, kaarsrecht van gang en houding – zooals ze voortschreed tot in hoogen ouderdom. Nu werd mijn eenzaamheid een vroolijk samenzijn!

In 1900 troffen we elkaar weer in Amsterdam. Na een korte tijdelijke betrekking als leerares in Geschiedenis aan de H.B.S. v. M. te Groningen, was ze nu leerares in Geschiedenis en Aardrijkskunde (die 2de acte M.O. had ze inmiddels ook gehaald) aan de z.g. Gouden School (Bijzondere H.B.S. v. M.) aan de Heerengracht; weldra leerares Aardrijkskunde aan de Openbare H.B.S. v. M. waaraan ook ik was verbonden. We besloten DANTE te gaan lezen. In ongeloofelijk korten tijd sloeg zij zich heen door de moeilijkheden van het Italiaansch en we lazen; kwamen meer dan eens in heftig twistgesprek: we stonden op verschillenden grondslag van geloof, beiden onwrikbaar pal, maar we genoten en lieten ons door DANTE leiden op zijn 'Mystische Reis' tot in het 'grondelooze licht'.

Zomer 1905 gingen JO PROOT en haar vriendin IDA MOLLINGER, de bekende voordrachtskunstenares en leerares aan de Tooneelschool te Amsterdam, door Noorwegen op reis naar Lapland. Zij waren de eerste Nederlandsche vrouwen die daar zonder begeleiding kwamen. Van deze aardrijkskundige excursie bracht zij een groot aantal kiekjes mee van landschap, bevolking, flora en fauna. Als lantaarnplaatjes werden deze de sprekende lichtbeelden bij de voordrachten over die reis die zij in 85 steden en dorpen van ons land heeft gehouden. Ten slotte verscheen de reisbeschrijving nog in 'Eigen Haard' en 'Natura'.

Dat JO PROOT zoo levendig, spontaan, warm van gemoed, met haar sprankelenden geest en vernuftige zetten, een uitnemende leerares was, spreekt van zelf. Zij ging met haar leerlingen de natuur in, leerde ze zien, waarnemen. Haar huwelijk met Dr J. F. M. STERCK in 1907 maakte een einde aan haar vruchtdragend onderwijs. Na de geboorte van een dochtertje verhuisde het gezin naar Heemstede, vervolgens naar Aerdenhout. De huwelijksjaren werden voor Mevr. STERCK de jaren van studie en wetenschappelijke vorsching. Zij stelde een genealogie samen van het geslacht PROOT, daarna van het geslacht STERCK, lijvige boekdeelen in familiebezit. Ze schreef in historische tijdschriften, begon met een studie over Haarlems verleden, in 1930 verschenen als 'Haarlems oudste tijden' (H. D. TJEENK WILLINK), Ook gaf zij uit 'Rondgangen door Haarlem', een klein boekje waarin een vijftal wandelingen, elk met een plattegrondje voor een gedeelte der oude stad, en 'Aerdenhout', waarvan de 2de druk wordt bezorgd door

de Vereeniging 'Haerlem'. Daarna maakte zij studie van de groote oude buitenplaatsen rondom Haarlem, en diepte de gegevens ervoor op uit oude familiepapieren, uit Gemeente-archief of anderszins. Ze organiseerde historische wandelingen onder haar geleide door Haarlem, en was een trouwe hulp voor haar man bij zijn Vondelstudie. Ze werd Bestuurslid der Vereeniging 'Haerlem', ijverig Bestuurslid der Vereeniging voor Huisvrouwen, afd. Haarlem, en sprak in later jaren herhaaldelijk voor de K.R.O. over historische of literaire onderwerpen, altijd eenvoudig, bevattelijk, en vaak heel geestig. In oorlogstijd, toen we allen onder druk van tirannie vaak snakten naar geestelijke verheffing, vormde Mevr. STERCK najaar 1940, een kleinen Vondelkring, die te haren huize onder leiding van haar man VONDEL las. En Jan. 1941 wekte zij ook de Huisvrouwen op tot 'Bezinning' (Maandbericht der Vereeniging): 'Every cloud has a silver lining. Onze donkere tijden hebben als lichtenden rand den algemeenen drang naar bezinning.' Zij wijst op den Romeinschen wijsgeer BOËTIUS (± 500 n. Chr.), die in gevangenschap kwam tot 'besef van de hoogere bedoelingen van het leven', in zijn 'Consolatio Philosophiae' . . . 'Wij Nederlanders hebben in onzen VONDEL ook een diep wijsgeerig denker. Misschien doen eenige huisvrouwen als wij en komen een avond of middag bij elkaar om iets moois te lezen. Iets minder bridge en iets meer bezinning: we hebben het figuurlijk broodnoodig en geen distributie zet ons daarbij op rantsoen.'

Na het overlijden van Dr STERCK 28 Augustus 1941, verhuisd naar een kleinere woning in Aerdenhout, zette zij daar haar Vondel- en Dantemiddagen voort, en hield geregeld samenkomsten met historici uit Haarlem en omgeving. Zij schreef er haar laatste werk over 'Haarlems kerken en Godshuizen' (in hs. nagelaten).

Evacuatie, eind Mei 1944, dwong tot verhuizing naar Bentveld. Tegen het einde van het jaar trof haar een lichamelijke slag, dien ze echter, zelfs bij herhaling, weer te boven is gekomen. Te midden van alle angst en oorlogsellende genoot ze er van de aanbrekende lente, zooals haar trouwe verzorgster en vriendin ANNIE LOOTS mij later schreef: 'van de eerste katjes, de ribes, van de voorjaarsbloemen voor het raam, van het uitzicht op boomen en struiken, waarin allerlei vogels nestelden. Met haar kijkertje lag ze voor het raam naar ze te kijken.

En 's nachts de sterrenhemel. Wat genoot ze van Gods groote en kleine gaven in de natuur!'

Onze bevrijding heeft ze nog dankbaar beleefd, op 17 Mei volgde een derde herhaling die noodlottig werd: 25 Mei is ze zacht ontslapen. Ze werd ter ruste gelegd op het St. Adelbertuskerkhof te Bloemendaal bij haar echtgenoot, het graf gedekt door een steen waarop met bronzen letters, naar haar keuze, VONDELS

'Eeuwigh gaet voor oogenblick.'

Dr J. ALEIDA NIJLAND

Op verzoek van de Redactie niet in de vereenvoudigde spelling.